

УДК 33.012-051.83:006.532.1

Вербецька Аліна Юріївна

студентка 4 курсу спеціальності «Середня освіта.

*Трудове навчання та технології, ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»*

м. Старобільськ

*Науковий керівник – Бурдун Віктор Васильович к.п.н., доцент,
завідувач кафедри технологій виробництва і професійної освіти*

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ НАВИЧОК ВОЛОДІННЯ ТЕХНОЛОГІЄЮ ВИГОТОВЛЕННЯ ЛЯЛЬКИ-МОТАНКИ У 6 КЛАСІ

Формування національної свідомості у підростаючого покоління є однією з найактуальніших проблем сучасної освіти. Важливим засобом формування національної свідомості та духовної культури дитини є народне мистецтво.

Все життя у світі ґрунтується на ідеях співжиття і співробітництва. Це означає: об'єднання завдань і устремлінь, сил і знань; узгодженість і взаєморозуміння; взаємність і співрадість успіху. Прагнення до співробітництва з людьми – природжена риса дитини. Тому співробітницькі взаємини вчителя з дітьми повинні стати природною якістю гуманного освітнього процесу, суть якого полягає в посиленні особистісного підходу до учнів, створення оптимальних умов для всебічного розвитку.

Саме на це спрямована освітня галузь «Технологія», основним завданням якої є формування технічно, технологічно і комп'ютерно освіченої особистості та забезпечення підготовки до трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства. Основу освітньої галузі «Технологія» в закладах освіти становить трудове навчання, яке тісно пов'язане з вивченням наук у школі. Головна мета трудового навчання – формування технологічно грамотної особистості, підготовленої до життя й активної трудової діяльності в умовах сучасного суспільства.

Використання іграшки-мотанки, зокрема ляльки-мотанки, в процесі навчання та виховання як об'єкта художньо-трудої діяльності є також доцільним завданням сучасної національної системи виховання підростаючого покоління. Вивчення та виготовлення іграшки, ляльки-мотанки як виду декоративно-ужиткового мистецтва та народної творчості сприяє не тільки стимулюванню інтересів, формуванню естетичних смаків, розвитку художньо-образного мислення, спеціальних умінь та навичок, а й прилученню дітей до народних традицій, звичаїв, естетичного освоєння підвалин національної духовної культури, прищеплення любові та шани до цього самобутнього виду народної творчості (Верхова, 2006).

Мета нашого дослідження полягала в ознайомленні із історією іграшок-мотанок у житті українського народу, з місцем та роллю мотанок у віруваннях та звичаях українців, освоєнні технології виготовлення іграшок-мотанок. Також треба зазначити, що Міністерством освіти і науки України затверджена нова програма з трудового навчання для 5 – 9 класів. У змісті навчальної програми, впроваджено алгоритм роботи учителя, який

дозволить йому організувати навчальний процес у душі «Нової школи» з неухильним дотриманням усіх положень чинного Держстандарту середньої освіти. Основні зміни змісту програми були пов'язані з тим, щоб посилити її сильні сторони, які водночас, не є чимось новим для учителів трудового навчання. Такою «сильною стороною» є метод проектів, який у попередній програмі поєднували із застарілими принципами побудови змісту освіти, що не дозволяло у повній мірі реалізувати переваги цієї інноваційної технології.

Для повноцінного запровадження проектної технології у змісті трудового навчання учнів необхідно звільнити учителя від жорсткої регламентації навчального часу, дозволити учителю та учням більш творчо обирати вид практичної роботи, об'єкт проектування, матеріали і технології для реалізації проекту – конструювати навчальний процес, який буде значимим у першу чергу для учнів.

Таким чином, збільшено можливість створення нових умов роботи учителя, набуття ним автономії у плануванні і організації проектної діяльності школярів. Така автономія проявляється не лише у самостійному розподілі учителем навчальних годин, але й можливості самим учням конструювати у співпраці з ним навчальне середовище, що зорієнтоване на їхні потреби, навчальні інтереси, дозволяє реалізувати їх творчий потенціал.

Навчальна програма з трудового навчання передбачає включення учнів до проектно-технологічної діяльності, як цілісної системи навчання. Структура змісту навчання спланована в такій послідовності: вибір об'єктів технологічної діяльності, обґрунтування цього вибору, художнє та технічне конструювання, підбір конструкційних матеріалів; вибір технологічних процесів, інструментів, обладнання; виготовлення виробів; аналіз і оцінка результатів праці. На кожному етапі учні та вчитель здійснюють систему наперед запланованих послідовних дій у виконанні проекту. Спираючись на гуманістичний характер навчально-виховного процесу, потрібно прагнути реалізувати практично проектно-технологічну методику організації уроків трудового навчання у формі творчої пізнавальної активності, емоційно почуттєвого успіху. Адже успіх завжди підвищує активність учнів, працездатність. Навчати творчо мислити, творчо діяти.

Вивчення технології виготовлення народної ляльки нами було заплановано у 6 класі. На оволодіння цією технологією нами було виділено 8 годин у календарному плануванні. Під час цих уроків передбачалось не тільки ознайомлення учнів 6 класів з технологією виготовлення народної ляльки, а й ознайомлення із обрядово-магічними функціями народних ляльок, типами хатніх ляльок (хатній родовий оберіг, заступник, запорука народження власної дитини тощо). Учні дуже захоплювалися теоретичним матеріалом, який їм був запропонований. Крім того, формування позитивної установки на урок, мотиваційної діяльності відіграло неабияку роль. На кожний урок стисло і чітко ставилися мета і завдання уроку, здійснювалась мотивація до навчання, учням показувалась цінність даного матеріалу. Іноді замість пояснювальної мотивації перед учнями ставились одне або кілька цікавих проблемних запитань, пов'язаних з досліджуваним матеріалом.

На розвиток творчого мислення впливає безліч чинників, а саме такі як зміст уроку, майстерність вчителя, методи і прийоми навчання, вміла організація уроку, правильний вибір об'єкта проектування тощо (Горова, 2007). Тому нами були підібрані цікаві зразки ляльок-мотанок. Під час уроків використовувались різноманітні методи навчання, творчі завдання.

Ручна праця була і є засобом розвитку сфери почуття, естетичного смаку, розуму і творчих здібностей, тобто загального розвитку дитини. Сучасна педагогіка творчості передбачає нові підходи в методиці навчання основ виготовлення іграшки, ляльки-мотанки. Тому нами на заняттях були використані такі засоби навчання, як мультимедійні ілюстративні матеріали, технологічні карти послідовного виконання ляльки-мотанки, зразки робіт дітей та педагога, гра, спеціальні варіативні вправи з дидактично обґрунтованими змістовими лініями (форма, колір, об'єм, композиція, прийоми виготовлення виробу).

Освоєння основ мистецтва іграшки, ляльки-мотанки стає нагальною потребою системи національного виховання молоді, як в умовах шкільних закладів освіти, так і в позашкільних закладах. Народна іграшка в цьому процесі стає особливим чинником зближення сучасних тенденцій творчості з культурною спадщиною (Ковальов, 2006)

Під час освоєння технології виготовлення «ляльки-мотанки» на уроках трудового навчання у 6 класі, учні засвоювали традиційні прийоми виготовлення ляльки. Але при розробці творчого проекту учні створюють індивідуальні ляльки. Іноді ці ляльки були осучасненими.

В процесі виготовлення ляльки-мотанки учні також знайомилися з етапами створення виробу.

Робота над створенням ляльки складалася з декількох етапів: задум, побудова ескізу, робота над формою і подальше декорування. Це надавало можливість дитині планувати свою діяльність на кожному етапі роботи, вирішувати окреслені завдання.

Одяг, костюм ляльки завжди складається з окремих частин. Їх взаємна узгодженість дуже важливі для створення гармонійної єдності ляльки. Я постійно звертала увагу дітей на пошуку єдності та взаємозв'язку між головними та другорядними елементами, між цілим і його частинами.

Таким чином для ефективного формування в учнів середньої школи навичок володіння технологією виготовлення ляльки-мотанки, на уроках трудового навчання необхідно стисло і чітко ставити мету і завдання уроку, здійснювати мотивацію навчання, показувати учням самоцінність даного матеріалу, застосовувати різноманітні методи навчання, підбирати цікаві творчі завдання, враховувати національні традиції і індивідуальні особливості учнів, їхні смаки та погляди.

Список використаних джерел та літератури

1. **Верхова М.** Народна іграшка. *Народне мистецтво*. 2006. № 3 – 4. С. 14 – 17.
2. **Горова З. М., Косенко В. В., Науменко Н. В.** Педагогічні технології у практичній роботі вчителя та класного керівника: Науково-допоміжний бібліографічний покажчик. Суми. СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2007. 144 с.
3. **Ковальов О. Є.** Декоративно-прикладне мистецтво в школі. 1-7 клас: навчальний посібник. Суми. ВТД «Університетська книга», 2006. 178 с.